

סוטה ג

משה שווערד

1. איזהו מקומן מסכת סוטה דף ג עמוד א

אלמא קסברי דאסור לקנאות - הנה גם ריש לקיש סבר אסור לקנאות, ואפ"ה סבר דמקנא עפ"י עצמו, וצ"ע איך נאמן הא אין אדם משים עצמו רשע - עי' מש"כ בכרם נטע.

2. מנחת חריבה [ב:]

וראיתי בהמאירי דבר מסמי' שכתב זה שאמרו במשנתנו המקנה לאשהו שמשמעו לשון דיטבד לא ללמוד הימנה שלכחילה מזהא אסור לקנות אלא כך פירושו כל שצא לקנות כך הוא עושה ומ"מ כל שרואה את אשהו וכו'. והוא היפך מה שהגמ' דייק מהמשנה דאסור לקנאות. ופירוש המאירי ז"ל הוא קושיית הסוס' כאן ד"ס המקנה וצ"ע. ואולי הוא מדרש מהלכה זאת הסוגיא מכמה סוגיות שהביאו הסוס' דלא דייקין כה"ג עיי"ש. ועיין במשנה א' (פ"ד דמע"ש) המוליך פירות מע"ש ממקום היוקר למקום הזול וכו' ופירוש הרע"ב דוקא עבר והוליך דלכחילה אסור וכו'. והוא מן כירושלמי דדייק מן מה דתני המוליך לשון דיטבד. הא בחילה אסור עיי"ש. א"כ מלינו גם כה"ג:

3. תוספות הרא"ש מסכת סוטה דף ב עמוד א

קסבר תנא דידן אסור לקנות. תימה וכי אם אדם רואה את אשתו שהיא פרוצה ונסתרת עם העריות למה יהא אסור לקנות לה, ומצאתי תירוץ לקושיא זו מתוך הירושלמי דגרסינן התם הקינוי ר' אליעזר אומר חובה ר' יהושע אומר רשות, אמר ר' אלעזר ב"ר יוסי קומי ר' יוסי אתיא דר' אליעזר כבית שמאי ודר' יהושע כב"ה, דר' אליעזר כב"ש דב"ש אמרי לא יגרש אדם את אשתו אלא א"כ מצא בה ערות דבר מצא בה דברים כאורים לגרשה אינו יכול שלא מצא בה ערוה לקיימה אינו יכול שמצא בה דברים כאורים (פי' כעורים) לפום כך הוא אומר חובה, ודר' יהושע כב"ה דב"ה אמרי אפילו הקדיחה תבשילו לפום כך הוא אומר רשות רצה לקנות יקנא רצה לגרש יגרש. וכן נמי מ"ד אסור לקנות סבר כב"ה וכיון שיכול לגרשה מוטב שיגרשנה ממה שיקנא לה ותהיה עמו בקטטה וגם שמא תזנה תחתיו בסתר, ולב"ש דאי איפשר לגרש מותר לקנות, ואף על גב דבירושלמי מוקי מ"ד רשות כב"ה ופרישנא דלב"ה אסור לקנות לא תיקשי הדאמרין לקמן דר' ישמעאל סבר רשות לקנות וקאמר דהמקנא נכנסה בו רוח טהרה, די"ל אם אינו רוצה לגרש מחמת שיש לו בנים ממנה או שכתובתה מרובה רוח טהרה היא שיקנא לה.

4. תפארת ציון

גמרא אלמא קסבר דאסור לקנאות ומאן דאמר מותר לקנאות וכו'. מחלקותם הוא במה שאמר הכתוב ועבר עליו רוח קנאה אם הוא רוח טהרה ואם הוא רוח טומאה כדלקמן. וטעם מחלקותם הוא על נפש האדם מאיזה מקום יסודו דמאן דס"ל דאסור לקנאות ס"ל כר"א דאמר צבראשית רבה [פ"ח ס"א] דנפש הבהמי שצאדם הוא מהארץ [ורק נשמתו הוא משמים ממעל] שע"כ עלול יותר לעבור על האדם רוח הטומאה מרוח הטהרה כפי הראוי לנפש הבהמי דממנה יהיה מדת הכעס. ומ"ד דמותר לקנאות ס"ל כרשב"ל דאמר שם דגם הרוח החיוני הוא משמים ממעל [ושם פ' י"ד ס"א] אמרו דנפש רוח וגשמה הם ממקום אחד [שע"כ עלול הוא לעבור על האדם רוח טהרה כפי הראוי לפי יסודו דממקום קדוש באו:]

5. איזהו מקומן מסכת סוטה דף ב עמוד א

ג] במנחה חריבה דן לפי דברי הט"ז הידוע (יו"ד סי' קי"ז) שדבר המפורש היתרו בתורה אין כח ביד חכמים לאוסרו, הרי כאן כתיב בתורה בהדיא "וקנא את אשתו" [למ"ד רשות או חובה - לקמן ג.] ואיך אסרו חכמים לקנאות. [1] ותיירץ דלקמן מבואר דהאי מ"ד סבר דהאי "וקנא את אשתו" הוא לשון כעס וא"כ אין מפורש היתר לקנאות. [2] ועוד תירץ דמ"מ יש כח לרבנן לגזור שלא יקנא משום גדר וסייג בשלום הבית.

• מנחת חריבה [ב:]

אח אשמו בין למ"ד וקנא רשות ובין למ"ד חובה. עכ"פ
היחידו מצואר מפורש והאיך נימא דחכמים אסרו
לקנאות. ול"ל דגזרו חכמים אף למ"ד חובה. ועיין לקמן
ג' ע"א דקאמר. אלא אי אמרת רוח סומאס רשות
וחובה לעיולי לאיניש רוח סומאס דנפשיה ע"כ וס"ג.
וכן מוכח מהפוס' לקמן ג' ע"א ד"ה רבי וכו' דהקשו
לפי הירושלמי דר"א ס"ל חובה מהא דסני המקנא
יע"ש ודו"ק וי"ל דהך מ"ד דס"ל דאסור לקנא אח
אשמו כרי מפרש וקנא אח אשמו היינו מכעס כדאמר
לקמן ג' ע"א וא"כ אינו מרומז כלל קשמו של החירו
בחורס. אך מ"מ גס לכעס זה נחנה לו הסורה רשות
ולע"ק. וי"ל עוד דאף אי נימא דהיחידו מפורש בחורה
אי רשות או חובה מ"מ גזרו רבנן משום גדר וסייג
בשלום הבית שלא יקנא וכן כחצו הפוס' לקמן (ח' ע"א)

שם בגמ' המקנא דיעבר אין לכתחילה לא קסבר
חנא דין אסור לקנאות ע"כ יש לספיר
לשיטת הפ"ו הידוע אשר החזיק דבריו בשלש מקומות
ביו"ד (ר"ס קי"ז) ובא"ח (סי' תקפ"ח) ובחומ"מ (סי'
ב') שדבר המפורש היחידו בחורה אין יכולה ביד
חכמים לאוסרו א"כ סכא דכחיב היחידו בחורה וקנא

6. בן יהודע על סוטה דף ג/א

עובר עבירה בסתר הקב"ה מכריז עליו בגלוי. נ"ל בס"ד כיון שעבר על דברי תורה שמספרה תרי"א, יחסר
מספר תרי"א מן מספר סת"ר, וישאר מספר גלוי, שהסתר יהיה גלוי, ועל זה יש לפרש הכתוב [ירמיה כ"ג כ"ד]
אם יסתר איש במסתרים ואנכי לא אראינו קרי ביה אראנו כלומר אראהו לאחרים ואגלה אותו, אבל הוא יתברך
פשיטה דרואה אותו ולא אצטריך לומר זה:

7. תפארת ציון

**והקב"ה מכריז עליו בגלוי. והוא כדי שלא ילכד אחרים
ברשתו כמו הסוטה שעלולה ללכוד ברשתה אנשים
לזנות ולהיות עם זעלה באימור, וכן כל הרשעים שצמעשיהם
הרעים בהסתר הם עלולים ללכוד אחרים ברשתם על שסוצרים
שדצריהם אמיתים כפי שנראה ממעשיהם הטובים שעושים
צפני רבים לכן השומר ישראל מכריז עליהם כדי שישמרו א"ע
ממנו וילכו בדרך החיים:**

8. תפארת ציון

**אלא אם כן נכנס בו רוח שטות. והוא צענמו גורם לו זה,
דכל זמן שרוח אלקים בקרבו דדבר אמונה והשגחה אין
כח לרוח שטות ליכנס בו, שצמקוס קדושה אין כח להטומאה
ליכנס, ורק כשנצו ריק מיראת ה' אז נכנס בלבו נחשים
ועקרבים היינו הדעות הכוזבות והמאווה, אז נכנס בו רוח
שטות להוליכו שולל גם דדבר שמצין בשכלו שלא טוב עושה:**

9. מהר"ל חדושי אגדות על סוטה דף ג/א

אלא אם כן נכנס בו רוח שטות. פ"י כי אצל השכל לא תמצא חטא, לכך אמרו אין אדם חוטא אלא א"כ נכנס בו רוח שטות ואז הוא חוטא, וכן שלמה קרא הרשע כסיל בכל ספר קהלת והבן זה היטב:

10. תפארת ציון

שנאמר איש איש כי תשטה וכו' ע"י נחידושי אגדות. וכוונת הכתוב להזהיר לכל מי שרואה לאדם שעובר עבירה יתרחק ממנו [כמו שהזהיר ע"ז הרמב"ם] כי לא עבר עבירה אלא"כ נכנס בו רוח שטות וכיון שרוח שטות מושל בו עלול הוא להכשל בכל דבר חטא ועון ולהחטיא גם לאחרים:

11. הרחב דבר על בראשית פרק לט פסוק ו ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה

עוד הגיד בזה המקרא, שאם היה יוסף עמל בתורה שגם היא נקראת תושיה שמתשת כחו של אדם כדאיתא בסנהדרין דכ"ו ב' היה נשחת תארו, אבל באמת זה היה מחסור ביוסף הצדיק שלא היה משקע עצמו בעמל תורה, וכמו שאמר בעצמו כי נשני אלהים את כל עמלי, **וידרשו ברבה פ' וישלח זו עמל תורה ששכח תלמודו שלמד בבית אביו, ומש"ה קפץ עליו עסק אשת אדוניו, משא"כ אם היה עוסק בתורה לא אירע לו כן, דתורה אגוני מגניא מכל מקרה, ותניא באדר"נ פכ"ה כל הנותן הרהורי תורה על לבו מעבירין ממנו הרהורי שטות הרהורי זנות כו':**

12. ספר ילקוט ישעיהו

ומסתברא כמ"ד רוח טהרה דתניא וכו'. נראה דמאן דס"ל רוח טהרה ס"ל מותר לקנאות, ומאן דס"ל רוח טומאה ופרש"י דבא להחטיאו להקניט את אשתו, א"כ ס"ל דאסור לקנאות, ופשיט, דרוח טהרה דבין למ"ד רשות ובין למ"ד חובה, לא ס"ד דרוח טומאה הוא, ומכש"כ דאסור לקנאות. (מנחה חריבה).

13. ספר ילקוט ישעיהו

במאי רוח וכו' ומסתברא וכו'. וקשה איך נופל בזה שם מחלוקת ולהכריע בזה בלשון ומסתברא וכו', הלא דעת כל אחד משניהם הוא אמת לאמתו, דאם באמת לא נטמאה אז ההתעוררות בקרבו הוא רוח טומאה שגרם למחיקת השם בחנם ולהלבנת פני אשה צדקת על לא דבר, ולהיפוך אם באמת נטמאה אז בטח באה ההתעוררות בקרבו ע"י רוח טהרה שלא יכשל באשה האסורה לו. (אור הישר. ועי' בסמוך בשם מנחה חריבה. ועי"ע בבית ארוזים).

14. תוספות מסכת סוטה דף ג עמוד א ד"ה רבי ישמעאל

רבי ישמעאל אומר רשות - תימה לרבי וכי לית להו הא דאמר בשלהי מסכת מכות (דף כג:) שש מאות וי"ג מצות נאמרו למשה מסיני וכי לרבי ישמעאל דאמר רשות בצר להו או לר' עקיבא טפי להו ונראה דבשאר מצות דמפיק ר' ישמעאל מקרא עביד ליה ר' עקיבא אסמכתא ודריש ליה לדרשה אחרייתי ...

• מהר"ץ חיות מסכת סוטה דף ג עמוד א

תוס' ד"ה ר' ישמעאל תימה וכי לית ליה תרי"ג מצות נאמרו למשה ולר"י בצר להו. נ"ב פי' רמב"ן בהשגתו לס' המצות ריש שורש א' שהאריך ג"כ בקו' זו ולא התעורר שכבר קדמוהו התוס'. אולם העלה שם בראיות דדברי ר' שמלאי סוף מכות תרי"ג מצות נאמרו בסיני תלויים במחלוקת ריב"ל ורבנן במדרש חזית. דלרבנן דס"ל דכל עשרת הדברות שמעו ישראל בסיני מפי ה' ע"כ לא ס"ל כר' שמלאי דדריש תורה בגימטריא תרי"א ואנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו ולא יותר ולרבנן דרוש זה אינו עולה כהוגן. אכן פשיטות הש"ס הולך בכ"מ דתרי"ג הם מנין המצות שבתורה, רק גאונים מחולקים בהפרטים אשר הכניסו חז"ל במנין המצות:

• מאירי על סוטה דף ג/א

תרי"ג מצות נאמרו לו למשה בסיני ומנין זה בכללו לא מצינו עליו חולק הן בפחות הן ביתר וכבר סמכו כלל חשבון זה מן המקרא במסכת מכות (כ"ג ב') תורה צוה לנו משה תורה בגימטריא תרי"א הו' ואנכי ולא יהיה לך ששמעו מפי הגבורה הרי תרי"ג וכן במנין ציצית וחוליותיו וקשריו ומ"מ מנין פרטי המצות לא נתברר אלא הרבה נחלקו בהם הגאונים והחכמים ואף רבותינו ע"ה מצינו שנחלקו בקצת מקראות שלדעת קצתם רשות ולדעת קצתם מצוה וודאי האומר בהם רשות צריך להשלים מנין התרי"ג מצד אחר

15. תפארת ציון

ל'יבוא רב ישמעאל ורע"ק ככל התורה הכי פליגי. ההכרח לומר דקסנר רב פפא דמה שאמר רב ישמעאל רשות אין כוונתו רשות ממש [דאיך אפשר שיעשה מכל המצות עשה רשות שהם עיקר יסוד התורה והמצוות] אלא כוונתו שאין חובה אלא מצוה בעלמא כמ"ש מצוה לגבי חובה רשות קרי ליה. ומחלקותם הוא אם מחוייבים צ"ד להלקות למי שאינו רוצה לעשות מצוה, דלר' ישמעאל אינם מחוייבים להלקותם רק על המצוות עשה שהזכירה התורה להלקות עליהם שהם פסח ומילה, ולרע"ק מכין על כל מצוה עשה כמ"ש שמכין למי שאינו רוצה לעשות מצוה עשה עד שתלא נפשו ולכן קרא לכל המצוות עשה צד חובה:

16. תוספות מסכת סוטה דף ג עמוד א ד"ה לה יטמא

לה יטמא מצוה - וי"מ [1] לעוסק במצוה כדאמרינן בסוף פרק משוח מלחמה (לקמן דף מד.) [2] ולטמאות בעל כרחו אם לא ירצה לטמאות כדאמר' בפרק טבול יום (זבחים ק.) מעשה ביוסף הכהן וכו'.

• הערות הגרי"ש אלישיב מסכת סוטה דף ג עמוד א

שם. ולכא' דברי התוס' צ"ע ממקום אחר, דאפילו לר"י דהוה רשות ולא מצוה ולא הוה עוסק במצוה שיפטר משאר מצוות, מ"מ פטור הוא משאר המצוות, שהרי אונן הוא ואונן פטור מן המצוות (יו"ד שמ"א ס"א).

והנה באונן איכא תרי טעמי בהא דפטור הוא מן המצוות, א. משום כבוד המת, ב. שיתעסק עמו, ונפק"מ ביש לו מתעסקים אחרים (ע' או"ח סי' ע"א, ויו"ד סי' שמ"א), אבל דעת הראב"י דיש לסמוך על טעם השני, וא"כ נראה דדברי התוס' כדעת הראב"י ומשו"ה חייב בכל המצוות האחרות. [ולכא"ו צ"ע דקיי"ל דבשבת ליכא דין אנינות, וצ"ב דאפילו לדעת הראב"י שייך שעוסק בצרכי המת, שהרי אם שומרו עוסק בצרכי המת הוה, וא"כ למה אין כאן דין אנינות לפוטרו משאר המצוות].

• הגרי"ז על מסכת סוטה דף ג/א

שם, בגמ' לה יטמא מצוה, ובתוס' כתבו דנפק"מ לעוסק במצוה פטור מן המצוה וכו', והנה אמרינן בברכות (דף י"ח ע"א) בשנים המשמרים אחד משמר והשני קורא שמע, וזה דוקא בסתם מתעסקים אבל קרובים דהיינו מתו פטורים אף שאינן משמרים וכולם פטורים, וזהו משום דלה יטמא מצוה, וד"ל:

• שערים מצויינים בהלכה

לה יטמא רשות דברי ר' ישמעאל, ורע"ק אמר חובה. וכ"ה ברמב"ם (אישות פט"ו הי"ז). אבל בתוס' כתבו מצוה, ולא מצאתי מי שעמד על זה. | וכתבו התוס' דנפ"מ לעוסק במצוה דפטור ממצוה אחרת. ומשמע דלר' ישמעאל דס"ל דהוא רשות אינו פטור ממצוה, והקשה בס' תורת הקנאות הא קודם הקבורה הוא אונן, ובלא"ה פטור מכל המצוות כדאיתא בריש פ"ג דברכות. | ונראה לי דנפ"מ בערב פסח שיש לו חמץ, וצריך לבערו ויש בזה קיום מצות עשה דתשבתו ול"ת של לא יראה, דמצינו במס' פסחים (מט.) ההולך לשחוט את פסחו או למול את בנו או לאכול סעודת אירוסין שהוא סעודת מצוה, אם יכול לחזור לביתו ולבער חמצו כו' ואם לאו מבטלו בלבו, וא"כ ה"נ דלר' ישמעאל דס"ל דרשות הוא, ילך לביתו ולבער חמצו, אבל אם מצוה היא מבטל בלבו ודיו, וגם האונן שהוא פטור מכל המצוות אפ"ה הוא מחויב לבער החמץ שלא יעבור על לא יראה כשיגיע ליל פסח.

17. איזהו מקומן מסכת סוטה דף ג עמוד א

כלפי שאמרה תורה לא תשנא את אחיך בלבבך יכול כגון זו וכו' - ב] דעת הרמב"ם (דעות ו. ה.) דאם מודיעו ששונאו אינו עובר בלאו ד"לא תשנא את אחיך בלבבך", ומדברי הרמב"ן עה"ת (פר' קדושים, על פסוק זה) מוכח נמי הכי, אלא דס"ל שרק אם יודיענו עובר מה שונאו אינו עובר. והקשה הקה"י (ערכין ד. ג.) בשם הגר"ח ק' שליט"א, דבסוגיין משמע דלולי דשרי רחמנא לקנא היה עובר ב"לא תשנא" הגם שמודיע לה האיבה בזה שמקנא לה. ותירץ הקה"י ד"ל שבאמת עתה אינו שונאה כלל אלא שמקנא ומקפיד שלא תעשה איסור, וכוונת הגמ' שקנאה הזו תביאנו לידי קטטה ושנאה [כדמשמע מרד"ה כלפי]. והוכיח מזה שגם העושה מעשה שיבוא לידי שנאה הוא בכלל האיסור ד"לא תשנא". וע"ע בדברות אריאל הנ"ל.

18. שפת אמת מסכת סוטה דף ג עמוד ב

בגמ' א"ר חסדא זנותא בביתא כי קריא לשומשמא, עי' מהרש"א, ולכאורה קשה לפירושו למה דווקא באשה, וי"ל כי בחטא האיש מסתלק היוד ובאשה הה', וכיון דברכת הבית באשה תליא כמ"ש להניח ברכה אל ביתך [יחזקאל מ"ד - ד - ל'], לכן תליא באשה.

19. מהרש"א [חדושי אגדות] מסכת סוטה דף ג עמוד ב

בתחלה כו' שכינה שורה עם כ"א כו'. רש"י דקדק לפרש עם כ"א וא' בביתו נסתלקה מהם מלבא לביתם כו' דמשמע ליה דקאי אדלעיל דהוא מרא דשמעתין דזנותא בביתא כי קריא כו' דקודם חטא הזנות השכינה שורה בבית כל יחיד ויחיד והיא ברכת הבית כמ"ש בכל מקום אשר אזכיר גו' אבא אליך וברכתך וההיפך בחטא הזנות בבית הוא סילוק שכינה מהם והוא שם י"ה המחבר איש ואשה כדלקמן ומייתי לה מקרא כי ה' מתהלך בקרב גו' ר"ל שדרך הילוך השכינה לבית כ"א וא' מתברך ביתו וההיפוך בסילוק שכינה כתיב ושב מאחריו. ורש"י שפי' לעיל גבי זנותא בביתא לפי שהיא מתעסקת בזנוניה כו' ולא משמרת ביתה ומפקרת של כו' עכ"ל לא הוה אצטריך ליה לפרושי הכי אלא דסילוק השכינה הוא סילוק ברכת הבית ומחריבו כו' כדקאמרינן הכא ודו"ק:

20. ספר ילקוט ישעיהו

כיון שחטאו נסתלקה שכינה מהם. אפשר לומר ע"ד דאיתא בנדרים, אין השכינה שורה אלא על חכם גבור עניו ועשיר, וזה שחוטא ועובר עבירה נכנס בו רוח שטות, נמצא אין בו מעלה ראשונה, גם גבור זה שכובש את יצרו וזה שלא כבש יצרו גם מעלה שניה אין בו, גם מדת הענווה אין בו שהרי גסות גרמה לו כדלקמן (ד, ב), כל המתגאה לבסוף נכשל בא"א, וכן איתא במד"ר פ' נשא פ"ט דף רכ"ז ע"ד, וז"ל אלא מי גרם שאת גס רוח הוי שוה לבני אדם וזה איש איש עי"ש, נמצא שאין לו ג"כ מעלה שלישית, גם העשירות וודאי אין לו, כי בעד אשה זונה עד ככר לחם, נמצא שבטלו ממנו כל המעלות.
(עיון יעקב).

21. ספר ילקוט ישעיהו

כל העושה מצוה אחת בעולם הזה מקדמתו וכו', וכל העובר עבירה אחת בעוה"ז וכו'. יש לומר מה דנקט במצוה מקדמתו והולכת לפניו, ובעבירה נקט מלפפתו, משום דמדה טובה מרובה ממדת פורענות כדאמרינן לקמן (יא, א), ולכן בעושה מצוה, המצוה רצה לפניו ומודיעה מצותו, עוד טרם יגיע האדם (דרך משל), משא"כ בעבירה אין העבירה מכרזת ומודיעה לפניו עבירתו, כי די לצרה בשעתה (דרך משל), כלומר כשיגיע יראו עונו הנאחזת בו שעשה, אבל לא קודם לכן. ומצאתי בהרי"ף במס' ע"ז (ה, א), שכתב כעין זה, רע"י מהרש"א כאן באופן אחר.

ובכן יהודיע (ע"ז ה, א) כתב, מקדמתו והולכת וכו', נ"ל בס"ד הטעם, כי אומרים מקצת שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו, לכן מקדמתו כדי שתאמר כל שבחו שלא בפניו, אך המשחית שנכרא מהעבירה אדוק עמו כדי שיעיד על כל רעתו בפניו.

22. מהר"ל חדושי אגדות על סוטה דף ג/ב

מקדמתו ומוליכתו וכו'. מפני כי המצוה על ידה יש לו דביקת בעול' הבא, כמו שהארחנו במקומו שהמצוה היא הסולם שעל ידה מגיע עד העולם הבא, כי התורה היא מעולם הבא, ולכך המצוה היא מקדמתו ומוליכתו לחיי עה"ב והיפך זה העבירה מביאה ליום הדין, כי אין העבירה רק שהוא יוצא חוץ מן הדרך הישר מה שראוי לעשות על פי הדין והמשפט, ולכך החטא שהוא היציאה מן הדין והמשפט מביאה האדם ליום הדין שיתן הדין מה שעשה נגד המשפט:

23. מהר"ץ חיות מסכת סוטה דף ג עמוד ב

גמ' ארשב"נ כל העושה מצוה אחת בעה"ז מקדמתו והולכת לפניו. נ"ב דברי רשב"נ עקרו בריש ע"ז ולא נסמכו כאן רק מפני שלמעלה אמרו שהשכינה הולכת עם כל אחד מישראל. וע"י חטא עריות נסתלקה השכינה וסדרו בעלי חותמי התלמוד גם דברי רשב"נ שאומר ג"כ כיוצא בזה שעבירה מלפפתו וסתם עבירה היינו עריות. כמו (שבת לב ע"א) סימן לעבירה הדרוקן. וכן כאן אומר קשורה בו ככלב שנאמר ולא שמע אליה לשכב אצלה:

24. מהר"ל חדושי אגדות על סוטה דף ג/ב

ומה שאמר ר' אלעזר שהעבירה קשורה בו ככלב, ר"ל שאם נאמר החטא מלפפתו, א"כ יהיה לחטא התיחסות עם האדם שהרי החטא דביקה בחוטא, וזה אין ראוי לומר כי האדם עצמו בלא חטא, ולכך אין לומר מלפפתו שהלפוף הוא דבק באדם, אבל כך ראוי לומר שהחטא קשורה בו ככלב שאין לכלב שום חבור עם האדם, ואין לך בכל ב"ח שהוא יותר נבדל מן האדם כמו הכלב שהכל מרחיקין אותו, ולכך אמר שהחטא קשורה בו ככלב דוקא כי כך הוא ענין החטא אצל האדם:

25. ספר ראשית חכמה - שער היראה - פרק שמיני

עוד אמרו ז"ל (סוטה יג) אמר רבי שמואל עוד בר נחמני אמר רבי יונתן כל העושה מצוה אחת בעולם הזה מקדמתו והולכת לפניו לעולם הבא ...

ובהקדמה זו נבין מלפפתו והולכת לפניו בהקדמה ליום הדין, ופירש מלפפתו שיתלפף בכולו ותעשה לו לבוש לנשמתו להכניסו לגיהנם עד יעכל הכיעור והחשך ההוא שבנשמה, והוא ענין הלבושים צואים שפירש רשב"י (זוהר פנחס ריד) שמלבישים את הנשמה להכניסה לגיהנם, וזה לשונו... עכ"ל:

הרי מבואר כי מעשיו של אדם הם שיעשו לו הרי לבושים צואים כפי מנין עונותיו כן מנין הלבושים כי כל עון ועון יעשה לו לבוש והיינו מלפפתו האמור במאמר, והעד לזה ראה העברתי מעליך עונך, ופירשו ז"ל שעון שהיה לו הוא שנשא בניו נשים נכריות. ר' אלעזר אמר קשורה בו ככלב, שלא לבד תעשה לה לבוש אלא שתדבק בנפש עצמה להיות אדוק בה, ודרך הכלב הנושך שנמצא בתוך שיניו חלק האדם, ודרך מי שנשך מהכלב שידמה כלבים לפניו אפילו בתוך השתן כנראה בחוש כמה פעמים, נמצא חלק מהעבירה בתוך הנפש עצמה ... ונמצא פרט הפגם הזה לשוכב עם הכותית בענין הפסוק שנזכר במעשה יוסף, והטעם כי על ידי שכיבתו שדי רוחא בגוה שהוא חלק נפשו, ולכן מוכרח הוא להיות עמה בעולם הבא, והיינו קשורה ככלב כמו שיתבאר בעזרת ה' מה ענין כלב....

נשאר לנו לבאר ענין במאמר למה המשיל נשאר העבירה לכלב ולא לנחש ולא לדבר אחר, הענין יובן במה שפירש ברעיא מהימנא (פר' פנחס רכז, ב) אמר שכמו שבקרבנות אם זכו היה יורד דמות אריה של אש רבוץ על גב המזבח ואם לאו כלב... ובענין הכלב פירש שם בפרשת בראשית (זוהר ו, ב) אם לא זכו הוה נחית כלבא ומה שמיא דההוא כלבא בלאדן שמיא דלאו איהו בכלל אדם אלא כלבא ואנפי כלבא:

ודע שגם זה לעומת זה עשה האלהים, כי כמו ודע שאוריאל הוא נגד השכינה להתעוררות הטוב, בלאדן פני כלב להתעוררות מעשים הרעים, ובלי ספק שלא היה הקרבן נמסר לכלב אלא כשהיה בו פסול, ולכך לכלב תשליכון אותו כדפירש בתיקונים (תקו"ז ס, א) בענין התפלה הפסולה שנמסרת לכלב. והכלב הזה הוא כנגד לילית ולכך שמו בלאדן והיינו שכופר בהשגחת השכינה הנקרא א-דני, והוא בלאדן ר"ל אין לו אדון ... ואל תתמה מכלב שהוא זכר כי מצד סמא"ל עשו נקרא כלב מצד השמאל כמו שפי' במאמר, ומפני שרוב העונות הם באים מצד פתויי לילית כדפירשתי והיא נקראת כלב על הדרך שפירשתי, לכן פירשו ז"ל (יומא פר' יו"ה), החוטא

ושונה הוא ככלב שב על קיאו. ולכן צריך האדם להשמר מכחות הרשעה הזו ומפתוייה כי כל כוונתה להכשיל את האדם וללכדו במצודתה ולהפיל אותו בבור שאון בטיט היון, כמו שהאריך הרשב"י ע"ה בהיכלות הטומאה (זוהר פר' פקודי) ע"ש, כי בידיעת האדם עונשי הדברים ישמר מהם והאל יעזרהו:

1. שיחות מוסר [תשל"א: מאמר ו']

וביתר עומק נבין את הענין עפ"י מאמרים ז"ל "אין אדם חוטא אלא אי"כ נכנסה בו רוח שטות", (סוטה ג' ע"א), חז"ל מכיעים כאן תמיהה, היתכן שאדם בחיר היצורים - צלם אלקים יחטא, ואמנם לא יתכן הדבר אלא ש"אין אדם חוטא אלא אי"כ נכנסה בו רוח שטות", והנה מדובר כאן בעריות ש"נפשו של אדם מחמדתן", ואפי' באלו אין להבין איך נכשל בהם האדם, ולפי"ז לכאורה אין האדם אשם כלל בחטאו אשר חטא, שהרי רוח שטות תקפתו והרי"ז כאנוס, משל למה"ד לאדם שעמד על שפת הבור, ובאה רוח שאינה מצויה ותטילתו לבור, הכי אשם בו, ולמה נענש?

אלא מאי, אמנם ודאי אשם הוא, כמה שהגיע עד שפת הבור, עליו מוטל להתרחק מן הבור, אילו היה רחוק לא היה נופל לשם אף אם כל הרוחות נושבות עליו, ואין ה"רוח שטות" נכנסת אלא בזה שעומד על שפת התהום. ועי"כ עיקר עבודת האדם להתרחק ממקום הסכנה, משפת הבור, ואז ינצל.

"כל הרוואה סוטה בקלקולה, יזיר עצמו מן היין" (גמ' שם), העבודה היא לא בתחום העבירה אלא הרחק ממנה, בשדה ההיתר הגמור, שם אין רוחות שטות מסוכנות, ואפשר לפעול שם גדולות ונצורות, "סחור סחור אמרי' לנזירא לכרמא לא תקרב" ואם יקרב לכרם הריהו מכניס עצמו ללוע התהום, ומעל התהום רוח שטות שאין האדם שליט עליה, וזה כח וגדולתן של תקנות חז"ל שכולן עצות נפלאות להרחיק את האדם מן העבירה.

ואפי' דוד מלך ישראל משיח ד', כשנודע לו שעומד להתנסות בעריות, השביע את יצרו בהיתר, "ונתעלמה ממנו הלכה, משכיעו רעב מרעיבו שבע" (סנהדרין ק"ז ע"א), במקום להתרחק מן היצר בתחום המותר, התקרב אליו, ונכשל.

וזו היתה חכמת בלעם הרשע להכשיל את ישראל בשטים, וכך יעץ בלעם, "אמר להם, אלקיהם של אלו שונא זימה הוא, והם מתאווים לכלי פשתן, עשה להם קלעים והושיב בהן זקנה מבחוץ וילדה מכפנים, וכו' ובשעה שהיו ישראל יוצאים לטייל בשוק וכו' זקנה מוכרת להם כלי פשתן בשוה, וילדה אומרת פחות שטים ושלש פעמים, ואח"כ אומרת לו הרי אתה כבן בית וכו', וצרוך של יין מונח אצלה, ועדיין לא נאסר יין של נכרים, אמרה לו רצונך שתשתה כוס של יין, כיון ששתה כער בו אמר לה השמעי לי הוציאה יראתה מחיקה, א"ל עבוד לזה וכו', (סנהדרין ק"ו ע"א).

יודע היה בלעם דרכי היצר שמקרב את האדם לאט לאט אל העבירה עד שהאדם נסחף לתוכה כאילו בע"כ, בא וראה תיבות ספורות בחז"ל השופכות אור בענין, איך נוצחו ישראל בשטים ע"י היצר, באמרים "ועדיין לא נאסר יין של נכרים", לו קדמה תקנת חז"ל של איסור סתם יינם לא היה עון פעור בא לעולם, התקנה מרחיקה את האדם מן העבירה, ובריחוק מקום האדם שפוי בודעתו לנצח את יצרו ולידע מה הוא חפץ ממנו, "כיון ששתה כער בו", ע"י שנתקרב ל"שפת הבור" כבר נכנסה בו רוח של שטות.

2. משנה למלך על הלכות שוטה פרק א הלכה יד

האשה שקינא לה בעלה וכו'. הנה דין זה דעד אחד נאמן בטומאה כל היכא דאיכא קינוי וסתירה הוא פשוט בריש פ"ק דסוטה וברפ"ו (דף נ"א) משנה ערוכה. והנראה מדברי רבינו ז"ל דלא בעינן שיעיד העד שבאותה סתירה נטמאת אלא אפי' אחר אותה הסתירה ה"ז אסורה. אך רש"י כתב ברפ"ו ז"ל אני ראיתי שנטמאה באותה סתירה שהיא ע"פ שני עדים ע"כ. וכן בריש פ"ק כתב ז"ל אבל בטומאה אם יש עדים בקינוי וסתירה ויש עד אחד שקלקלה בסתירתה נאמן ע"כ. נראה מדבריו דדוקא כשמעיד שנטמאת באותה סתירה שיש בה שני עדים נאמן אך אם העיד העד שנטמאת פעם אחרת אינו נאמן. וטעם גדול יש בדבר שהרי נאמנות העד הוא בהצטרפות הסתירה וחשיב רגלים לדבר וא"כ היכא דיש לנו עדים שמעידים על הסתירה דיש רגלים דבסתירה זו איכא טומאה כשבא עד אחד והעיד על טומאה באותה סתירה האמינתו תורה אבל כל שהעד מעיד שפעם אחרת נטמאת ואין לנו עדי סתירה באותו פעם מהיכא תיתי שנאמין לעד שנטמאת. ...

3. ערוך השולחן אבן העזר סימן קעז סעיף ח

עוד יראה לי שזה שעד אחד נאמן לומר שנטמאת הוא דווקא על האיש הזה שממנו קינא לה הבעל ונסתרה עמו אבל מאיש אחר אינו נאמן דכיון דהנאמנות הוא מטעם רגלים לדבר אין רגלים לדבר רק לאיש זה שרואים שיצרה תקפה להסתר עמו אחר הקינוי ולא מאיש אחר אף שהאיסור שוה מאיש אחר כמו מזה מ"מ לא ראינו ממנה תקיפת היצר לאיש אחר (ומ"ש הב"ש סקי"א באותו פעם אין סברא כלל ורש"י אורחא דמילתא נקיט):